

Leidraad Flexibele opvangvormen

**Bijlage IV | Uitvoeringsagenda Flexibilisering
Asielketen**

Juni 2020 | Versie 1.0

Flexibele opvangvormen

Flexibele opvangvormen zijn locaties waar naast asielzoekers ook andere woningzoekenden gelijktijdig of volgtijdelijk kunnen verblijven.

Flexibele opvangvormen bieden voordelen voor alle betrokken partijen. Door opvanglocaties multifunctioneel in te zetten, is het mogelijk de asielopvang sneller op- en af te schalen, zonder dat locaties moeten worden geopend of gesloten. Ook dragen flexibele opvangvormen bij aan meer woonruimte voor andere woningzoekenden in een krappe woningmarkt, zoals spoedzoekers, vergunninghouders en arbeidsmigranten. Bovendien kan het gemengd wonen van asielzoekers en andere groepen bewoners een positief effect hebben op de activering van asielzoekers, bijdragen aan de sociale verbinding in de wijk en het lokale draagvlak voor asielopvang vergroten.

Inhoudsopgave

1. Doel	3
2. Achtergrond	3
3. Wat zijn flexibele opvangvormen?	4
3.1 Voordelen van flexibele opvangvormen	4
4. Hoe ontwikkelt u flexibele opvanglocaties?	5
4.1 Doelgroepen en locatie	5
4.1.a Doelgroepen en verdeling	5
4.1.b Locatie	6
4.1.c Samenwerkingspartners en buurtbewoners	6
4.2 Eigendom en beheer	7
4.2.a Eigendom en financiering	7
4.2.b Beheer en faciliteiten	7
4.2.c Juridische mogelijkheden	7
4.3 Diensten en activiteiten	8
4.3.a Dienstverlening en activiteiten	8
4.3.b Selectie en verwachtingen	9
4.3.c Uitvoering afspraken	9
5. Voorbeelden Pilots	10
5.1 Pilot Plan Einstein, Utrecht	10
5.2 Pilot Stieltjesstraat, Nijmegen	11
6. Meer informatie en contactgegevens	12

1. Doel

Het doel van deze Leidraad is ondersteuning bieden aan gemeenten, COA, woningcorporaties en andere betrokken partijen in het ontwikkelen van flexibele opvangvormen voor asielzoekers.

In deze leidraad vindt u een stappenplan voor het ontwikkelen van deze locaties, de resultaten van twee eerdere pilots en contactgegevens voor nadere informatie en ondersteuning.

De leidraad is een levend document en zal dus geregeld worden aangepast.

2. Achtergrond

Gezamenlijke overheden als gemeenten, provincies en het rijk hebben geconstateerd dat het huidige asielsysteem beter moet kunnen inspelen op veranderingen in de asielinstroom. De overgang van asielopvang naar huisvesting moet beter en sneller plaatsvinden, met minder verhuisbewegingen. Ook moeten asielzoekers zo snel mogelijk worden geactiveerd richting integratie of terugkeer naar land van herkomst.

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) hebben de gezamenlijke overheden daarom afgesproken te komen tot een flexibeler en effectiever asielsysteem. De Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen, op 14 mei 2020 vastgesteld aan de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie, geeft invulling aan deze afspraak uit het IBP.

Een belangrijk onderdeel van de Uitvoeringsagenda vormt het ontwikkelen van flexibele opvangvormen, die voordelen hebben voor alle betrokken partijen. Ze dragen bij aan meer woonruimte voor spoedzoekers, vergunninghouders, arbeidsmigranten en andere doelgroepen in een krappe woningmarkt, en kunnen het bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak voor asielopvang vergroten.

In de Uitvoeringsagenda hebben de gezamenlijke overheden afgesproken om bij **toekomstige uitbreidingen** van de opvangcapaciteit bij **ten minste de helft** van het aantal locaties flexibele opvangvormen te ontwikkelen, hierbij rekening houdend met de lokale verschillen. Deze leidraad biedt ondersteuning bij het realiseren van deze doelstelling.

Voor het opstellen van de leidraad is gebruik gemaakt van lessen uit pilots met flexibele opvangvormen in Utrecht (Plan Einstein, zie pag. 10) en Nijmegen (Stieltjesstraat, zie pag. 11) en andere vormen van flexwonen in het land (zonder asielzoekers). Voorbeelden hiervan zijn projecten voor flexwonen van vergunninghouders en andere groepen, onderzocht door Platform 31 en expertisecentrum Flexwonen.

3. Wat zijn flexibele opvangvormen?

Flexibele opvangvormen zijn opvanglocaties waar naast asielzoekers ook andere groepen woningzoekenden verblijven, gelijktijdig of volgtijdelijk.

Gelijktijdige bewoning betekent dat asielzoekers en andere groepen tegelijk op één locatie verblijven. Volgtijdelijk betekent dat een locatie over tijd óf voor asielopvang wordt ingezet óf voor andere groepen.

In de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen worden drie typen locaties onderscheiden:

- Gemeenschappelijke vreemdelingenlocaties (GVL's)
- Satellietlocaties
- Regionale opvanglocaties

Zowel satellietlocaties als regionale opvanglocaties kunnen worden ingezet en ingericht als flexibele opvangvorm. Dit geldt de komende jaren eveneens voor bestaande asielzoekerscentra (azc's) die nog niet als satellietlocatie of regionale opvanglocatie zijn aangemerkt.

Deze leidraad gaat alleen over flexibele opvangvormen voor asielzoekers en andere groepen. Flexvormen waar géén asielzoekers worden opgevangen (maar bijvoorbeeld alleen vergunninghouders en andere groepen) vallen dus buiten de scope van deze leidraad.

3.1 Voordelen van flexibele opvangvormen

Het gebruik van flexibele opvangvormen biedt een aantal grote maatschappelijke voordelen, zowel voor gemeenten en COA als ook voor asielzoekers en spoedzoekers:

- **Flexibel gebruik:** Flexibele opvanglocaties maken het mogelijk om de asielopvang sneller op- en af te schalen, zonder dat locaties moeten worden geopend of gesloten. Dit voorkomt maatschappelijke en bestuurlijke onrust en vergroot het draagvlak.
- **Doelmatigheid:** Dankzij de verhuur van kamers of units aan andere groepen dalen de kosten voor het aanhouden van reservecapaciteit voor asielopvang. Dit draagt bij aan doelmatigheid. Bovendien draagt deelgebruik van gebouwen bij aan het beperken van leegstand, wat het maatschappelijk draagvlak vergroot.
- **Woonruimte:** In delen van het land is een dringend tekort aan (tijdelijke) woonruimte, bijvoorbeeld voor starters op de woningmarkt, arbeidsmigranten, vergunninghouders en mensen met een dringende urgentie of woonvraag. Met flexibele opvangvormen kunnen gemeenten het aantal wachtende spoedzoekers (tijdelijk) terugdringen.
- **Perspectief:** Voor kansrijke asielzoekers heeft het samenwonen met andere groepen een positief effect op hun participatie en integratie. Hierdoor kunnen ze na vergunningverlening sneller een bijdrage leveren aan de samenleving. Dit sluit aan bij de nieuwe Wet Inburgering van SZW, die medio 2021 van kracht zal zijn. Voor overige asielzoekers zijn gezamenlijke activiteiten en het opbouwen van vaardigheden waardevol om een toekomst op te kunnen bouwen, in Nederland of in het land van herkomst.
- **Lokaal draagvlak:** Meer en intensiever contact tussen asielzoekers, andere groepen en omwonenden kan bijdragen aan meer wederzijds begrip. En als een flexibele opvanglocatie een relevante functie vervult voor omwonenden (bijvoorbeeld in de vorm van cursussen of een buurthuis), geeft dit een positieve stimulans voor de directe omgeving.

4. Hoe ontwikkelt u flexibele opvanglocaties?

4.1 Doelgroepen en locatie

4.1.a Doelgroepen en verdeling

Een eerste stap is het identificeren van de doelgroep(en). Bij voorkeur worden doelgroepen geselecteerd waar sprake is van spoed of urgentie als gevolg van krapte op de woningmarkt.

Voorbeelden van mogelijke doelgroepen voor gelijktijdige of volgtijdige bewoning zijn: vergunninghouders, arbeidsmigranten of seizoen werkers, (internationale) studenten, jongeren, starters op de woningmarkt en spoedzoekers. Ook kan worden gedacht aan zorgbehoevenden, dak- en thuislozen, en mensen die afhankelijk zijn van maatschappelijke opvang (zoals het Leger des Heils).

Bij het selecteren van een doelgroep kunt u kiezen voor een groep die in een gemeenschap een meer 'dragende' en versterkende rol kan vervullen, zoals studenten, jongeren en starters op de woningmarkt. Maar u kunt ook kiezen voor een doelgroep die juist extra aandacht verdient, bijvoorbeeld op gebied van werk of onderwijs, en die samen met asielzoekers werkt aan deze uitdagingen in een gecombineerd begeleidingsaanbod.

Bij het selecteren van doelgroepen dient uiteraard te worden voorkomen dat risico's zich opstapelen in plaats van afnemen. In Plan Einstein en de pilot Stieltjesstraat is daarom bewust gekozen voor het toevoegen van doelgroepen met een 'dragende' rol.

Tip: Schat vooraf in of uw potentiële doelgroep en de asielzoekers goed op één locatie kunnen wonen. En weeg ook de verdeling zorgvuldig af. Stel vast hoe deze verdeling kan wijzigen wanneer de behoefte aan asielopvang fluctueert, en maak hierover heldere afspraken met alle betrokken partijen.

Tip: Maak vooraf een keuze om asielzoekers en andere doelgroepen samen te laten wonen of volgtijdelijk elkaar af te laten wisselen. Een keuze voor gemengd wonen kan bijdragen aan integratie en het opbouwen van vaardigheden, maar mogelijk het terugkeerproces ook in de weg staan.

In de pilot Stieltjesstraat in Nijmegen woonden asielzoekers en jongeren samen in één gebouw, verspreid over verschillende verdiepingen. In Plan Einstein in Utrecht woonden groepen in verschillende gebouwen. In een pilot in Amsterdam woonden vergunninghouders en starters op de woningmarkt 'gespikkeld' door elkaar heen. In deze pilots werden gemeenschappelijke ruimtes aangeboden om de interactie te bevorderen en werden vooraf afspraken gemaakt over de beheersbaarheid en veiligheid op de locatie.

4.1.b Locatie

Nadat de doelgroepen zijn vastgesteld, dient een geschikte locatie te worden gevonden. Het beschikbare of nog te ontwikkelen vastgoed moet in de woningbehoefte kunnen voorzien, al dan niet met beperkte aanpassingen. Bij bestaand vastgoed is de ruimtelijke indeling en hoofdstructuur van belang. Het Technisch en Ruimtelijk Programma van Eisen van COA vormt hierbij het uitgangspunt. Dit is op te vragen bij COA.

Per locatie dienen COA, gemeente en overige partners te bekijken in hoeverre specifieke aanpassingen wenselijk en mogelijk zijn, bijvoorbeeld met het oog op woonbeleving en beheersbaarheid. Zelfstandige units, paviljoenbouw, of hoogbouw kunnen geschikt zijn of gemaakt worden.

Bij nog te realiseren vastgoed kunt u ook denken aan tijdelijke (mobiele) woonunits, die snel kunnen worden verplaatst en waarmee in korte tijd aan de capaciteitsbehoefte kan worden voldaan. Dergelijke units zijn er op diverse plekken in het land voor studenten, arbeidsmigranten en asielzoekers. De woonunits zijn grotendeels gelijk en daardoor onderling goed uitwisselbaar.

Voorbeelden van geschikt vastgoed dat kan worden doorontwikkeld, zijn getransformeerde kantoren, onderwijsgebouwen, zorgvastgoed en kazernes. Deze locaties moeten wel zijn voorzien van een woonbestemming of tijdelijke ontheffing.

Tip: Zorg voor gemeenschappelijke faciliteiten om de interactie tussen asielzoekers en andere groepen te bevorderen, zoals keukens, sportfaciliteiten en speelruimtes voor kinderen. Daarnaast moet er een beperkt aantal kantoorruimten aanwezig zijn voor begeleiding, beheer en facilitaire zaken, en een aantal spreekkamers voor werkoverleg en vertrouwelijke gesprekken met advocaten, vertrouwenspersonen, hulpverleners, etc.

4.1.c Samenwerkingspartners en buurtbewoners

Bij de ontwikkeling van flexibele opvanglocaties trekken gemeente en COA samen op, waarbij de rollen kunnen verschillen. Afspraken hierover worden vastgelegd in een bestuurlijke overeenkomst.

Zowel COA als de woningcorporaties gebruiken vastgoed als middel om hun maatschappelijke taak uit te voeren. Woningcorporaties hebben behoefte aan flexibel inzetbare woonruimte om spoedzoekers te huisvesten: mensen met een acute maar tijdelijke behoefte aan woonruimte. Gezamenlijk kunnen gemeenten, COA en woningcorporaties inventariseren of locaties geschikt zijn voor (of kunnen worden ontwikkeld tot) flexibele opvangvorm.

Afhankelijk van de locatie en de beoogde doelgroep is het belangrijk om intensief samen te werken met andere partners, zoals woningcorporaties, huismeesters, en begeleiders als het om specifieke doelgroepen gaat.”

Tip: Vorm bij het inventariseren van potentiële locaties een beeld van de samenstelling van de buurtbewoners en de eerdere communicatie met hen over asielopvang. Informeer buurtbewoners zo vroeg mogelijk, zodat zij zich niet overvallen voelen en op de nieuwe situatie kunnen inspelen, en houd ze periodiek op de hoogte, bijvoorbeeld met informatieavonden of nieuwsbrieven.

Tip: Om de flexibele opvanglocatie een natuurlijk onderdeel te laten zijn van de buurt en interactie tussen bewoners en omwonenden mogelijk te maken, kunt u de locatie openstellen voor buurtbewoners. Maak hierbij een afweging tussen interactie en beheersbaarheid.

In Plan Einstein was openstelling één van de belangrijkste succesfactoren. Spontane, positieve interacties gaven asielzoekers het gevoel bij de samenleving te horen en niet weggestopt te zijn. Buurtbewoners namen deel aan cursussen die op de locatie werden aangeboden en leerden op deze manier asielzoekers beter kennen. Dit alles zorgde voor meer wederzijds begrip en lokaal draagvlak. En de buurtbewoners kregen er in hun buurt een voorziening bij.

4.2 Eigendom en beheer

4.2.a Eigendom en financiering

Flexibele opvanglocaties kunnen eigendom zijn van COA, gemeenten of derde partijen, waarbij de (andere) gebruikers een vergoeding betalen aan de eigenaar. Per locatie stellen betrokken partijen vast welke vorm van eigenaarschap en verhuur passend is. Essentiële onderdelen van deze overeenkomst zijn afspraken over de risicoverdeling (bij leegstand) en de inzetbaarheid van de flexibele voorraad.

Spreek bij het ontwikkelen van nieuwe locaties een scherpe rolverdeling af. Welke partij geeft de opdracht tot ontwikkeling van de locatie, en welke partij voert dit uit? Hoe wordt de ontwikkeling van de locatie gefinancierd en hoe worden de risico's verdeeld?

De mogelijkheden om huurcontracten voor bepaalde duur af te sluiten, zijn tegenwoordig ruimer dan in het verleden. Kortere huurperiodes zijn mogelijk op basis van de Leegstandswet (met een vergunning van de gemeente) of verhuur 'naar aard van korte duur' (bijvoorbeeld toegepast in logiesvoorzieningen voor arbeidsmigranten).

Wanneer er sprake is van verhuur, dient het verhuurbedrag marktconform te zijn, passend bij de doelgroep. Houd hierbij tevens rekening met de tijdelijkheid van het contract. In de praktijk is een marktconforme huurprijs van flexibele woonconcepten met een korte opzegtermijn (3-4 maanden) op basis van de Leegstandswet onder de sociale huurprijs.

Tip: De Wet Doorstroming huurmarkt 2015 heeft diverse vormen van tijdelijke huurcontracten geïntroduceerd. Een alternatief is verhuur onder de leegstandsverordening. Deze is flexibeler, waardoor de locatie binnen 3-4 maanden in gebruik kan worden genomen. De doorstroming naar reguliere huurwoningen kunt u op aanvullende manieren stimuleren, bijvoorbeeld door samen te werken met lokale corporaties of landelijk gespecialiseerde huisvesters.

In veel gemeenten vervalt de opgebouwde wachttijd niet wanneer een huurder gebruikmaakt van een flexibele woonoplossing met een tijdelijk contract of via de leegstandsverordening (waardoor de huurder eerder in aanmerking komt voor doorstroming). Gemeenten kunnen besluiten om bewoners een aanvulling op hun inschrijving te geven.

4.2.b Beheer en faciliteiten

Gebouwen waar mensen samenwonen en voorzieningen delen, vragen extra aandacht in de vorm van regulering en toezicht. Per locatie moet worden afgesproken wie verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van het complex. Daarnaast moet de veiligheid gewaarborgd zijn en is er een duidelijk aanspreekpunt nodig voor bewoners en omwonenden in geval van vragen en klachten.

De rol van de professioneel beheerder ('huismeester') is erg belangrijk. Afhankelijk van de gekozen flexibele opvangvorm dient er een team werkzaam te zijn dat vertrouwd is met de aanpak en dat open staat voor nieuwe manieren van samenwerken, het begeleiden van mensen en het bouwen van een gemeenschap. Een belangrijke succesfactor in eerdere pilots was om vanaf de start in gesprek te gaan met medewerkers van COA en de gemeente, om bezwaren te verkennen en hiervoor oplossingen te vinden.

4.2.c Juridische mogelijkheden

COA kan opvangplekken huren van de gemeente of een derde partij. Vooraf kunnen COA en de derde partij een reserveringsovereenkomst opstellen, zodat de prijs en regels van tevoren met elkaar zijn vastgelegd. Hiermee is in feite sprake van een achtervangconstructie. In principe gelden hierbij geen juridische of fiscale belemmeringen. Wel moeten COA en de desbetreffende gemeente hierover afspraken maken.

Indien COA vastgoed aan andere partijen wil verhuren, moet het zich – net als andere overheidsorganisaties – houden aan de Wet Markt en Overheid (WMO). Volgens deze wet moet een overheidsorganisatie aantonen dat door overheids-handelen geen voordeel wordt gegeven aan derden en de markt niet wordt verstoord. Daarnaast heeft COA zich te houden aan de Wet COA, die voorschrijft dat COA uitsluitend beoogt asielzoekers te huisvesten.

Een voorwaarde bij de WMenO is dat COA ten minste de integrale kosten doorberekent. Dit is echter niet altijd haalbaar. In dat geval is een alternatieve oplossing mogelijk als COA en gemeenten de volgende punten kunnen aantonen:

1. COA verhuurt bij voorkeur aan een partij met een ANBI-status (geen winstoogmerk) of aan een corporatie.
2. COA geeft onderbouwing van de leegstand. Het maakt aannemelijk dat er sprake is van leegstand en dat het zorgvuldig acteert vanuit het oogpunt van doelmatigheid en efficiënt gebruik van huisvesting. COA dient hierbij toelichting te geven op het ontstaan van de leegstand.
3. (Maatschappelijke) gemeentelijke taak: met de (onder)verhuur wordt een maatschappelijk doel gediend dat tot de taak van een gemeente wordt gerekend, bijvoorbeeld het tijdelijk oplossen van een urgente woonbehoefte van een bepaalde doelgroep. Daarmee geeft COA in feite invulling aan de (maatschappelijke) gemeentelijke taak van de betreffende gemeente. Dit vereist nauwe samenwerking tussen gemeente en COA¹.

Als punten 2 en 3 onvoldoende basis vormen voor een ontheffing om de integrale kosten door te belasten, kan een verklaring van algemeen belang uitkomst bieden. Deze verklaring dient door de minister die het aangaat te worden afgegeven op grond van artikel 25 g lid 5 en 6 Mededingingswet, waarin wordt aangetoond dat de beoogde economische activiteit plaatsvindt in het algemeen belang.

Aangezien dit een stevig middel is dat beperkt wordt gebruikt, is de voorkeur om in te zetten op een ontheffing op basis van punten 2 en 3.

4.3 Diensten en activiteiten

4.3.a Dienstverlening en activiteiten

Naast het reguliere aanbod van taallessen en lessen over de Nederlandse maatschappij, kunt u asielzoekers en vergunninghouders aanvullende trainingen en cursussen aanbieden, zoals cursussen Engels, ondernemerschap en ICT-vaardigheden. Deze vaardigheden zijn zowel relevant in Nederland als het land van herkomst en dragen dus bij aan zowel integratie als terugkeer. Met huiswerkgroepen kunt u bewoners aansporen om intensiever te leren. Daarnaast kunt u vergunninghouders en kansrijke asielzoekers in snuffelstages kennis laten maken met mogelijke banen en werkgevers.

U kunt trainingen, cursussen, stages en netwerkbijeenkomsten ook openstellen voor buurtbewoners, zoals succesvol is gebeurd in Plan Einstein en daar heeft gezorgd voor meer interactie en draagvlak.

Specifieke diensten en activiteiten, zoals opleidingen, vrijwilligerswerk, een bed & breakfast en cetera kunnen voor veel positieve energie zorgen, zowel op de locatie zelf als bij buurtbewoners.

Het diensten- en activiteitenpakket zal natuurlijk per locatie verschillen, afhankelijk van de doelgroep. Zo ligt het voor de hand dat cursussen en trainingen op regionale opvanglocaties anders zijn dan op satellietlocaties. Het is van belang dat de diensten en activiteiten bijdragen aan de beoogde doelstellingen: activering richting integratie of terugkeer.

Wanneer asielzoekers en andere doelgroepen gemeenschappelijke ruimtes delen, ontstaat er makkelijker en natuurlijk contact. In de pilot Stieltjesstraat zijn door jonge huurders van Socius veel activiteiten georganiseerd, zoals taalavonden, filmavonden, muzieklessen en een cursus digitale vaardigheden. Bewoners kookten samen, gingen samen uit en bezochten samen sportwedstrijden. Ook werkten jongeren als vrijwilliger in de speelzaal en de speeltheek.

¹ Dit criterium vereist dat er vooraf zorgvuldig moet worden gekeken naar de samenstelling, omvang en urgentie van de doelgroep. Bij starters, spoedzoekers en vergunninghouders is het maatschappelijk belang vaak goed aan te tonen op basis van het woningbeleid, de woningopgave en prestatieafspraken van de gemeente. In krimpregio's kan dit ingewikkelder zijn. Voor arbeidsmigranten is het niet altijd mogelijk om de urgentie aan te tonen. Reden dat niet alle gemeenten huisvesting voor arbeidsmigranten (zogenaamde short stay) in hun woonbeleid hebben opgenomen.

4.3.b Selectie en verwachtingen

Bij het samenwonen van verschillende doelgroepen is het belangrijk om hiervoor de juiste personen te selecteren. Het moeten personen zijn die bereid zijn om samen te leven met asielzoekers en positieve interacties tot stand te brengen. Zo had in de pilot van Plan Einstein de huisvester Socius een selectie gemaakt van jongeren uit de wijk Overvecht

Bij de selectie van nieuwe bewoners is het belangrijk om verwachtingen goed te managen. Toekomstige bewoners moeten goed op de hoogte zijn van de aard van de locatie en de mix van groepen. Bij de start van een huurcontract is het raadzaam om een intakegesprek te voeren. Zo weten nieuwe bewoners waar ze terechtkomen en wat er van hen wordt verwacht in de omgang met asielzoekers.

4.3.c Uitvoering afspraken

Om de gemaakte afspraken goed uit te voeren en onduidelijkheden te voorkomen, is het wenselijk dat samenwerkingspartners contracten opstellen met concrete kaders en afspraken. Dit was bijvoorbeeld een succesfactor in de pilots waarin COA en Socius samenwerkten. Zij spraken een plan van aanpak af voor alle praktische zaken, bijvoorbeeld voor de wijze van afvalafvoer en het gebruik van ingangen en fietsstallingen. Ook werden tussentijds monitoring- en evaluatiegesprekken gehouden.

Daarnaast is het van belang dat gemeente en COA in de bestuursovereenkomst of een allonge daarop met aanvullende afspraken maken over de flexibele opvangvorm. Dit betreft afspraken over de doelgroepen, periodieke aanpassingen in de samenstelling van doelgroepen, het gebruik van de locatie, juridische aspecten en aangeboden diensten.

Periodiek dienen betrokken partners te bespreken hoe de uitvoering van de afspraken verloopt en in hoeverre bijsturing of aanpassing nodig is.

5. Voorbeelden Pilots

5.1 Pilot Plan Einstein, Utrecht

Wie	Asielzoekers woonden samen met starters op de woningmarkt en ontplooiden gezamenlijk activiteiten met wijkbewoners
Waar	Azc Einsteindreef, Utrecht (wijk Overvecht)
Wanneer	2018
Vervolg	De intentie is om dit plan voort te zetten op azc Joseph Haydnlaan

Plan Einstein startte met 50% asielzoekers en 50% jongeren en starters op de woningmarkt. Beide doelgroepen woonden in één gebouw met verschillende vleugels en een gezamenlijk entree met ontmoetingsruimte. Die laatste plek ontwikkelde zich ook tot een ontmoetingsruimte voor de wijk. Mensen in de opvang werden ondersteund om zich vanaf dag 1 in te zetten voor hun toekomst, waar die ook ligt.

Plan Einstein bestond uit een opleidingsprogramma (naast het reguliere COA-aanbod), gemengd wonen, en het versterken van de sociale cohesie (buurtbinding) in de wijk. Het aangeboden opleidingsprogramma (zoals zakelijk Engels en ondernemerschap) was zowel toegankelijk voor asielzoekers als voor wijkbewoners. Er werden ook ontmoetings- en netwerkactiviteiten georganiseerd, zoals samen eten, sporten en een taalcafé, en nieuwe sociale en professionele contacten gelegd, waardoor bewoners en omwonenden een stap zetten in hun (professionele) ontwikkeling.

Resultaten

- Goede interactie tussen jongeren, asielzoekers en wijkbewoners, en het spontaan ontstaan van sociale contacten. Dit werd als zeer waardevol beoordeeld, zowel door asielzoekers als de andere groepen.
- Toename in draagvlak en begrip voor asielopvang. De buurt was eerst tegen de aanwezigheid van het azc, maar na afloop was men blij met het azc, omdat er nu meer activiteiten waren in de buurt dan voorheen.
- Meer toekomstperspectief voor asielzoekers, zowel in Nederland als het land van herkomst, dankzij de cursussen zakelijk Engels en ondernemerschap.
- Meer toekomstperspectief voor buurtbewoners, dankzij de keuze voor een wijk- i.p.v. azc-gerichte aanpak.
- Meer optimisme bij asielzoekers. Wachttijden werden actief benut met activiteiten en bewoners konden hun leven weer oppakken en nieuwe doelen stellen. Dit gaf een positieve sfeer op het azc, wat zowel bewoners als medewerkers als prettig ervoerden.
- Positieve media-aandacht, nationaal en internationaal, o.a. in het programma Wijksafari. Dit heeft bijgedragen aan positieve beeldvorming over asielopvang.

Meer informatie: www.plan-einstein.nl

5.2 Pilot Stieltjesstraat, Nijmegen

Wie 271 asielzoekers (van wie 115 kinderen) woonden samen met 51 jongeren

Waar Voormalig belastingkantoor aan de Stieltjesstraat in Nijmegen

Wanneer 2018

Stieltjesstraat Nijmegen betreft een getransformeerd belastingkantoor naar azc-opvang, middenin de stad. Ten tijde van relatief geringe asielinstream waren de bovenste vier verdiepingen van het azc niet in gebruik. Omdat Nijmegen als studentenstad een tekort kent aan starterswoningen, zijn deze verdiepingen verhuurd aan jongeren-huisvester Socius.

De jongeren en de asielzoekers hadden makkelijk contact met elkaar. Als goede burens in één gebouw met enige begeleiding ondernamen ze samen veel activiteiten en hielpen elkaar. Er ontwikkelde zich een zogenaamde woon-community, die op een natuurlijke manier de participatie en integratie van asielzoekers bevorderde.

Om deze woon-community te ontwikkelen, zijn nieuwe bewoners vooraf geselecteerd op motivatie. Dit bleek een goede vorm. Het was belangrijk om vooraf de juiste bewoners te selecteren en te zorgen voor een zorgvuldige samenstelling.

Resultaten

- De jonge huurders van Socius organiseerden veel activiteiten. Bewoners gingen samen naar voetbalwedstrijden, kookten samen of gingen samen uit. Er zijn diverse gitaar- en taallessen gegeven en Socius-bewoners werkten als vrijwilliger in de speeltheek en speelzaal. Op een natuurlijke wijze werden contacten gelegd en netwerken opgebouwd, die in een regulier azc niet vanzelfsprekend waren ontstaan.
- Er ontstond levendigheid en een positieve dynamiek in de opvang. Dit was voor bewoners en personeel prettig. Zonder gemengd wonen had het pand halfleeg gestaan, wat bewoners vaak als onprettig ervaren.
- De pilot versterkte bij de samenwerkingspartners het wederzijds begrip voor elkaars werk, bedrijfsvoering en plaats in de migratieketen. COA leerde hoe bepaalde zaken anders konden worden aangepakt, bijvoorbeeld t.a.v. beheer en onderhoud. En de bewoners van Socius deden meer kennis op over het reilen en zeilen in een azc.

6. Meer informatie en contactgegevens

Wilt u weten hoe nu verder? Heeft u vragen over uw plan van aanpak? Of wilt u gebruik maken van de kennis en expertise in ons netwerk? Neem dan contact op met:

Bjorge Scheper
Programmamanager Flexibele Opvang
bjorgescheper@coa.nl

Of mail naar:
flexibilisering.asielketen@minjenv.nl

Zie ook

www.rijksoverheid.nl/uitvoeringsagenda

www.coa.nl

www.vng.nl

